

תלוייה

ביצת

בת-יענה

בבכ"נ

יסודות החינוך

עלון ומידעון הקהילה התורתית יסודות - פרדס כץ והסביבה

יוצא לאור בס"ד ע"י הקהילה התורתית יסודות - פרדס כץ
בנשיאותו ועידודו של מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן שליט"א

פרשת שמ"י כ"ו ניסן ה'תשע"א

הד"נ ב"ב	שקיעה	ק"ש א'	ק"ש ב'	תפילה	צאת שבת	ר"ת
18:41	19:03	8:47	9:33	10:37	19:41	20:16

עניינא דיומא - ביצת בת יענה בבית הכנסת

של בת היענה ועיקר הטעם אינו משום נוי, אלא רמז יש בדבר כדאיתא בספר שפתי כהן פר' תזריע. גם בספר בן יוחאי מענה א' (שנכתב כמענה לרבינו היעב"ץ בספרו מטפחת ספרים על קדמות ספר הזהר) כתב שמנהג בני ספרד לתלות ביצה מבת היענה בביהכ"נ לעורר הלבבות להשגחת אבינו שבשמים עלינו, וע"ע למהר"ש בדיחי בעולת שלמה ויקרא י"א ט"ז.

כתב בספר שפתי כהן פר' תזריע על הפסוק ואם נקבה תלד וז"ל, הנעמה מטלת ביצים ומנחתם במקום גבוה ועומדת במקום רחוק כנגדם ומבטת ורואה בהם ואינה מסיחה דעתה מהם, ובאותה הבטה עושה פירות שיוצאים האפרוחים, ואם תבוא שום חיה ומפסיקה הורגים אותה לפי שנעשו הביצים מוזרות. ולזה נהגו לתלותם בביהכ"נ, לומר שעיקר התפילה שתתקבל ותעשה פירות היא הכוונה, ולא יהיה דבר מפסיק בינו לבין אביו שבשמים שהוא עומד כנגדו ומדבר עמו לנוכח ואומר ברוך אתה ה' ע"כ.

רבי יעקב עמדין מביא את הסיבה למנהג תלית בת היענה בדבריו על נעמית בבית הכנסת, וכה דבריו: הנה נא שמעתי, היהודים בארצות תורגמה (תורכיה) תולין ביצת הנעמית בביהכ"נ כדי לעורר אדם על הכוונה ולא יביט הנה והנה, כי בת היענה מחממת ביצתה בראייתה ומוציאה בדרך זו אפרוחיה, מכאן נראה מה חוש הראות פועל עם עוצם ההבטה והסתכלות, וזה ענין נאות לתפלה. (עמודי שמים

ואת בַּת הַיֶּעֱנָה (ויקרא יא טז)

הנכנס לבתי כנסת מסויימים (בין היתר של עדת תימן) יופתע לראות שתלויה בהם ביצה ענקית! אם יברר, יגידו לו שזו ביצת בת יענה, שיש ענין לתלותה בבית הכנסת. האומנם זהו מדרכי האמורי או מדת משה ויהודי?

נפתח בעובדות:

כתב אחד הנוסעים לארץ ישראל, בצד הצפוני בחצר המכפלה שני חדרים סמוכים, באחד מצבה על שם יעקב, מולו מצבה על שם לאה. החדר שבו מצבת יעקב הוא בעל שמונה צלעות. המצבה עטופה יריעה ירוקה, ועליה רקום בערבית "זה קבר הנביא יעקב עליו השלום". בצד המצבה כסאות קטנים, ועליהם מונחים ספרי קוראן עתיקים. על פני המצבה תלויות מנורות, וגם ביצת בת יענה. גם בקברים

אחרים בארץ אפשר לראות ביצי בנות יענה - מתנות של מבקרים. לפי דברי הערבים זוהי סגולה בדוקה כנגד "עין הרע". ביצי בנות יענה אפשר היה גם לראות בבתי כנסיות בארץ. רבי מנחם מנדל מקמניץ מספר (בשנת תקצ"ה בקירוב) על ביצי בנות יענה בבתי הכנסיות של צפת, והוא מוסיף, ראיתי בס' (סידור?) הגאון רבי יעקב עמדין ז"ל לתלות בכל בית כנסת שלהם קליפת ביצה מבת היענה.

כתב רבי יצחק רצאבי בספרו שלחן ערוך המקוצר: ובהרבה מקומות נהגו לשים בבית הכנסת כמה ביצים

מלהשגיה בהם, ועושה כך בזכות המייחלים לחסדו. ו[האות] למ"ד למיחלים, היא למ"ד בעבורם, כלומר בעבור המייחלים את חסדו שתמיד עיניהם תלויים בהקב"ה, גם הוא התברך מידה כנגד מידה השגחתו תמיד בישראל. גם כיון שמעולם לא זזה שכינה מארץ ישראל, דכתיב בה ארץ אשר עיני השם אלוֹקֵינוּ בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, שתמיד השגחתו בה בלי הפסק כבת היענה זו כמדובר. ובזה נאמר טעם שני על מה שתולין ביצי בת היענה בבית הכנסת, דכיון שבית הכנסת הוא מקדש מעט, בראות האדם שם הביצים [ה]אלו, עולה על זכרוננו שעני הקב"ה תמיד בארץ ישראל מקום מקדשנו ובזה בא להתפלל על הגלות ועל החרבן.

תק"ה דף רח א, פירושו על דברי המשנה וביצת נעמית המצופה, כלים יז יד) כתב במדרש תלפיות מרבינו אליהו הכהן מאיזמיר זי"ע, א"ה, יש טעם אחר לתלות ביצי בת היענה בבית הכנסת, והוא לרמוז לכל נכנס ויוצא תמיד עיני השם על ישראל בלי הפסק רגע, וע"י השגחתו בנו אנו חיים, כביצי היענה שע"י התמדת הראיה בהם בלי הפסק הם חיים ונעשים אפרוחים, ואם יפסק מהם הראיה רגע הם כלים ונאבדים. ובתיתו אדם בדעתו כל זאת, מביאו אל הדבקות בהקב"ה, בעלות על ליבו חיבתו עמו שתמיד השגחתו עמו, כדי להגין ולשמור עלינו בלי הפסק מכל נזק. וזהו כוונת הפסוק "הנה עין השם אל יראיו למיחלים לחסדו", ירצה עין השם תמיד על יראיו על ישראל, בלי הפסק רגע

יסודות עמוקים - בת היענה וכח העין לטובה ולרעה...

בו ממש והוא פועל הרבה בהסתכלות, ומביא ראייה מהעוף הנקרא בת היענה שהיא בטבעה אינה יושבת על הביצים לחמם אותם ולהוליד ע"י חימום כמו שאר עופות, אלא שמרחוק עומדת ומסתכלת בעיניה על ביציה, וההסתכלות היוצא ממעיה הוא חם מאד ומחמם הביצים ועי"ז יוצאים האפרוחים, וכ"כ בספרי הטבעיים בספר הנקרא "שער השמים".

ועיין בספר קרבן שבת דף מ"ה ע"ג, שפירש עפ"ז מה שאמר הכתוב בת עמי לאכזר כיענים במדבר, בת עמי נפלה ביד אכזר, כי אכלה ושממה בעינו הרעה. וא"ת איך יתאמת לשכל אדם שעין הרע פועל כ"כ? לזה אמר כיענים במדבר, כמו בת היענה שבמדבר שע"י ההסתכלות עינה בגיצייה מחממת ויוצאים האפרוחים, כן בעין האדם יש כח לפעול פעולות רבות.

והרב בעל מעבר יבק בפירוש התיקונים (כ"י דף קל"ו ע"ב) כתב, דדבר ידוע הוא שהאדם כלול מכל הפרצופין אשר ברא אלהים לעשות בשמים ובארץ, וימצאו במינו אנשים פרטיים שיש להם סגולה כמו שיש לשאר פרטי המינים דומם צומח בעל חי מדבר, וכמו שימצא בכולם סגולה פרטית אם לטוב ואם למוטב, כן באדם מפליא לעשות האיש הפרטי שדומה צורתו לצורת המין ההוא, מפני שחומרו וצורתו הכללית יותר נכבדת מהחומר וצורת המין ההיא שבו קשור אותה הסגולה. דרך משל, ימצאו אילנות ועשבים חיות ועופות שיש להם סגולה נסתרת לרפאות חולאים ידועים או להחליא ולהמית,

כתב רבי דוד זכות מודינה בספרו האנציקלופדי "זכר דוד", ואתה קורא משכיל, לא תרחיק ענין זאת {של עין הרע שדיבר על כך מקודם} ולא תלעיג על זה הדבר, כי אפילו הראשונים בשנים קדמוניות חששו לזה הרבה, כאשר אמר יעקב לבניו למה תתראו (בראשית מ"ב א), וחז"ל דרשו על פסוק הנך הרה (שם ט"ז) ששרה הכניסה עין הרע בעיבורה של הגר והפילה עובריה הראשון, ושרה עשתה זאת כדין מדה כנגד מדה עין תחת עין כי נאמר ותקל גבירתה בעיניה, ובפרק כל שעה בפסחים, אבידה לא ישטחנה על המטה מטום עינא בישא, ובפרק מקום שנהגו אמרו חז"ל תגרי סימטא אינם רואים סימן ברכה לעולם מאי טעמא דתהו בה אינשי, ופירש"י ז"ל תגרי סימטא יושבים ומוכרים בשוק ועין הרע שולטת בהם. ובזהר פרשת אחרי מות ז"ל, ועל דא תנינן יסטי אדם אפילו ממאה ארחין ולא יערע בבר נש דאית ליה עינא בישא עכ"ל.

וידע תדע דבר נפלא, כי בכי יותן עין הרע דרך החלון והזכוכית, הוא יותר מסוכן ופועלת רע יותר מאם היתה מגיעה על ידי עין רואה בלי חלון, כענין השמש העובר דרך הזכוכית הגבנונית (ר"ל ברען גלאז = זכוכית מגדלת), ששורף בכל אשר יפול עליו הנקודה תכף, לכן ראוי להזהר בחלון היוצא לרשות הרבים לעיני כל העם, וה' ישמור עמו ישראל לעד, ואל אל יהיה לנו כסות עינים, את הטוב נקבל ואת הרע לא נקבל.

גם רבינו האר"י ז"ל כתב, דאע"ג דהסתכלות העין אינו מורגש לבריות מ"מ הוא דבר שיש

שעין הרע יכול לעשות פעולה ממשית בהבטה עמוקה? ולקחו איש אחד המחויב מיתה, וירעיבו אותו שלושה ימים רצופים, ואחר כך הניחו לנגד עיניו כיכר לחם, באופן שיוכל לראותו ולא להשיגו. וכראותו הכיכר,

שלח בו חיצי עיניו בהבטה עמוקה מרוב צערו מרעבונו, עד כי נלאה נשוא צערו ותאחזנו בולמוס. ואחר כך חתכו הכיכר, ומצאו כי מלאה רעלים ארסיים חזקים. ויחליטו החכמים, כי זה פרי הבטה העמוקה של האיש, שהגיע לתוכו חיצי ארסו, ויש כוח ארסי בעין כמו שיש כוח

בעלקטרי ומגנטי והיפנוטיזי. ויעב"ץ בפירוש למעמדות מיום א' ד"ה כל שנברא כותב מקורו בספרי טבע, כי בת היענה של פרשת שמיני מחממת הביצה בכוח מבטה, ובדרך זה מוציאה אפרוח, עיין שם. ועיין פרדס יוסף שמיני עמוד רס"ג ד"ה וראיתי (גן יוסף)

בדרשות אבן שועיב לפרשת בלק הביא, שבזמן שלחם אלכסנדר מוקדון עם חיילותיו על השונא, העמידו השונאים חיות רעות סביב החומה שיביטו על חיילי אלכסנדר, ומכיון שהעין שלהם מוציאה ארס לכן ימותו חיילי אלכסנדר. מה עשה אלכסנדר? לקח זכוכית מלוטשות מראות, והעמיד לפני החיות, וחזרה ראיית החיות על עצמן ומתו מכח ראייתן העצמית!

עוד בעניו עינא בישא, והפעם הצצה שאינה במקומה, כתב בספר מנהגי ישראל: אזכיר דבר שסיפר לי ידידי... אודות כפר אחד במזרח אלגיר "סוק אהרס" שמו, ששם נהגו בני הקהילה לאכול חמץ בשמיני של פסח בחורבות התיאטרון הרומאי שמחוץ ליישוב. כאשר הגיע לשם רב וביקש להתחקות אחר שורש ומנהג נורא זה, ענו לו זקני הכפר, שלפני שנים או שלושה דורות בא לשם שד"ר מארץ הקודש, ובשמיני של פסח ראוהו אחדים מבני המקום כשהוא הולך אל מחוץ ליישוב לאותן חרבות ומתיישב לו שם ואוכל חמץ! כמובן אותו שד"ר מארץ ישראל רצה לאכול חמץ ביום שחל להיות במוצאי פסח לדידה, ואילו בני המקום חשבו שאם חכם וצדיק זה הבא מארץ ישראל הקדושה עושה כן, ודאי שזהו מנהג כשר ומיוחד. (ועל מנהג זה ושכמותו אמרו מנהג אותיות גהנם...)

כן במיני בני אדם ימצאו סגולות מהמין ההוא לרפאות החולי. וזה סוד אמרם "ועל ידי איש פלוני", וזהו העין הרע, שיש אנשים יטילו ארס בראייתם ויחלו או ימיתו בעת הב[י]טם כנחש וכאפעה, אם לחלושי המזג או לנערים ולנשים הרכה בך והענוגה.

וזהו ע"י איש עתי, [בזהר], אית בר נש דברכתא על ידיה אתקיים יותר מאחרא, ואית בר נש דליוטין אתקיימן על ידיה כגון בלעם, עיין דבריו.

כח מיוחד יש ליענה בעין שאינה יושבת על ביציה כדי שהחיות לא יבואו לטורפה, וגם אינה מניחה אותן על

עץ גבוה כיוון שאינה יכולה לעוף, לכן מניחה אותן בחול ובעיניה מביטה עליהם מרחוק, וזה מחמם הביצים ומכח זה נפרה הביצה, (רבנו האר"י הקדוש בעץ חיים שער ח' פרק א' מדברי הראשונים) ולבן נקראת "יען" כי עיקר כוחה בעין. מכיוון שליענה יש כח מיוחד בעין, לכן נהגו בארצות תורגמא שתולין ביצת נעמנית שהיא בת הענה בבית הכנסת, כדי לעורר האדם על הכונה ולא יביט הנה והנה ושיתרכז בעינו בתפילה, שביצת היענה מוכיחה שיש השפעה לעין והיא נוצרה מכח ראיית העין, (הובא ביעב"ץ בפירושו על מעמדות יום א' על משנה כלים פ"ז משנה יד).

האמונה הרווחת על אכזריות בת היענה הנוטשת את ביציה בחול בעת הדגירה ואינה מחממת אותן והן פגיעות למרמס ולטרף לחיות המדבר, נזכרת באיוב ל"ט י"ד ובאיכה ד' ג'. לדעת המלבי"ם, מאשרים המדענים המודרניים את האמונה הזאת, בכתבו: "וכבר כתבו הטבעיים, שבת היענה תניח אצל הביצים שטומנת בארץ ביצה אחת מוזרת למעלה, ובאותה ביצה ייוולדו תולעים, ובזה תכין מאכל להאפרוחים שייוולדו, ויותר מזה אין טורחות בגידול הבנים.

"וישא בלעם את עיניו, בקש להכניס בהם עין רעה" (רש"י). והנה בגמרא במסכת בבא מציעא (דף קז ב) הפליגו חז"ל בנזק עין הרע, ואמרו על הפסוק "והסיר ה' ממך כל חולי" כל חולי - דבר שכל החלאים תלוין בו, אמר רב זו עין הרע. ובספר תוספת ברכה (שמיני יא טז) הביא מעיתון רוסי מחקר שעשו בבית המדעים של רוסיה, שחקרו האם אפשרי

יסודות ההלכה שו"ת מרן הרב אלישיב זצוק"ל.

ספירת העומר

מי שאוכל לפני ערבית (על סמך שומר), האם יש לו לספור ספירת העומר ביחידות לפני אכילתו.
ת. עדיף שיספור עם הציבור אחרי התפילה.

ספירת העומר

ש. הא דרובא דעלמא אומרים ספירת העומר לפני עלינו לשבח הרי תדיר קודם, ועלינו תדיר.
ת. משום דעלינו קאי גם על המצוה של ספיה"ע, וכמו שאומרים עלינו אחרי ברית ואחרי קדוש לבנה.

— ההלכות והשו"ת נמסרו ע"י אחד מנאמני בית מרן זצוק"ל, **בפרסום ראשון**.
לע"נ רבינו יוסף שלום בן רבי אברהם. © כל הזכויות שמורות

כולל בין הזמנים

מתקיים בכל יום בבית הכנסת "שירת ישראל"
תפילת מנחה בשעה 17:30 ולאחר מכן סדר לימוד

מסבת עירובין

מלגה מכובדת למתאימים!

פרטים והרשמה במקום ואצל גבאי הקהילה

יסוד המעלה – זמני הקהילה

זמני התפילות בימי החול בביכ"נ שירת ישראל:

8:00	שחרית
17:30	מנחה במסגרת כולל "לומדי בין הזמנים"
19:45	ערבית במסגרת כולל "לומדי-בין-הזמנים"

זמני התפילות קהילת יסודות רח' אברבנאל:

18:41	מנחה ערב ש"ק
8:30	שחרית ש"ק
17:30	אבות ובנים
18:20	מנחה
19:40	ערבית מוצש"ק

גן החידות התנכ"י

📅 **הידרה:** היום השמיני היה יום ראשון כפול עשר?

📖 **פתרון-משבוע-שעבר:** מצאנו שויון במלחמה אצל אברהם ודוד בחלוקת השלל.

לחברי קהילתנו ותושבי הסביבה

תפילות השבת של קהילת יסודות יתקיימו כרגיל רח' אברבנאל פינת משולם ראט
תפילות קהילת האברכים "כתר יהודה", ברחוב אברבנאל 115 פינת המכבים

📧 ניתן להצטרף לאלפי
הקוראים בארץ ובעולם, ולקבל
את העלון במייל, באופן נסיוני.
לפרטים תגובות והערות:
yesodot100@gmail.com

~40~

🍏 המערכת

נא להתפלל לרפואת דב בער בן חייקה לאוי"ט
ולרפואת מרת לאה רחל בת שרה תליט"א, והילדה דינה בת מרים
📧 ניתן לתרום להגדלת התפוצה ולהנציח להצלחה, לרפואה ולע"נ.

☎ לפרטים: 03-5709218